

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 143 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoirazimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta'siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O'zbekiston respublikasida aholi bandligini ta'minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o'g'li	
O'zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta'minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta'sirini ekonometrik tahlil qilish	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo'jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo'riyeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o'zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o'g'li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo'llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G'iyosaliyevich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning likvidliligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессии социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o'g'li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TALABALARNING METODIK TAYYORGARLIGINI SHAKLLANTIRISH

Komilov Umidjon Normurod o'g'li
"Alfraganus" universiteti 2-bosqich magistranti

Ilmiy rahbar:
Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi
"Alfraganus" universiteti Pedagogika va psixologiya kafedrası dotsenti
ORCID ID: 0009-0007-8095-3715
E-mail: Olimjanovna92@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalar metodik tayyorgarligini shakllantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'rni va samaradorligi tahlil qilingan. Raqamli ta'lim platformalari, interfaol metodlar, muammoli o'qitish, virtual laboratoriyalar va vizual texnologiyalarning o'quv jarayonidagi afzalliklari yoritilgan. Shuningdek, talabalarda mustaqil izlanish, tanqidiy fikrlash va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi texnologik yondashuvlar nazariy asosda yoritilib, ularning amaliy ahamiyati ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, innovatsion metodlar yordamida o'quvchilarning uslubiy tayyorgarligini oshirish, interfaollikni kuchaytirish va kasbiy rivojlanish imkoniyatlarini kengaytirish mumkinligi aniqlangan.

Kalit so'zlar: innovatsion ta'lim, metodik tayyorgarlik, raqamli platformalar, interfaol metodika, kasbiy kompetensiya.

Abstract: This article examines the role and effectiveness of innovative educational technologies in shaping students' methodological readiness. It highlights the advantages of digital learning platforms, interactive techniques, problem-based learning, virtual laboratories, and visual technologies in improving the educational process. Theoretical approaches are analyzed alongside practical significance, focusing on the enhancement of students' independent learning skills, critical thinking, and professional competencies. The findings suggest that implementing innovative methods significantly improves methodological preparedness, fosters interactivity, and broadens opportunities for professional development.

Key words: innovative education, methodological readiness, digital platforms, interactive methods, professional competence.

Аннотация: В статье рассматривается значимость инновационных образовательных технологий в формировании методической подготовки студентов. Освещаются возможности цифровых платформ, интерактивных методов, проблемного обучения, виртуальных лабораторий и визуальных подходов в улучшении учебного процесса. Особое внимание уделено развитию самостоятельности, критического мышления и профессиональных компетенций учащихся через современные технологические подходы. Теоретический анализ дополняется практическими выводами о том, что применение инновационных методов способствует росту методической подготовки, интерактивности и профессионального потенциала студентов.

Ключевые слова: инновационное образование, методическая подготовка, цифровые платформы, интерактивные методы, профессиональная компетентность.

KIRISH

Zamonaviy texnologiyalarni ta'lim tizimiga integratsiya qilish bugungi kunda nafaqat dolzarb, balki zaruriy masalaga aylangan. Ta'lim sohasida yuz berayotgan tezkor axborotlashtirish jarayonlari o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda yangi yondashuvlar, xususan, innovatsion texnologiyalarning ahamiyatini oshirmoqda. Bunday texnologiyalar o'quv jarayonini takomillashtirish, ta'lim samaradorligini oshirish va talabalarni mustaqil izlanish hamda ijodiy fikrlashga yo'naltirishda an'anaviy metodlardan ustunlikka ega.

Ushbu maqolada talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llash samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli ta'lim platformalari (LMS, MOOC, virtual laboratoriyalar), interfaol metodlar (muammolarga asoslangan ta'lim, klaster usuli, aqliy hujum), o'yinlashtirish, ong xaritalash va vizual texnologiyalarning o'rni ko'rib chiqiladi.

Innovatsion texnologiyalar quyidagi natijalarga erishishga xizmat qiladi: nazariy bilimlarni amaliy kontekstda qo'llash imkonini berish, talabalar o'rtasida tanqidiy va analitik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, avtonom ta'lim madaniyatini shakllantirish va kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirish. Mazkur tadqiqot zamonaviy ta'limda ilg'or yondashuvlarni samarali qo'llash orqali talabalarning metodik kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlarini ochib beradi.

Ta'limdagi innovatsiyalar nazariyasi ilmiy-pedagogik bilimlarning yangi sohasini tashkil etadi. U uchta asosiy pedagogik jarayon: innovatsiyalarni ixtiro qilish, ularni o'zlashtirish va amalga oshirish o'rtasidagi muqarrar birlik va o'zaro bog'liqlik paradigmasini ifodalaydi. Innovatsiyalar nazariyasining asosiy yo'nalishi – yangilikni rivojlantirish, o'zlashtirish va o'zlashtirish integratsiyasini tekshirishdan iborat. Ta'limdagi innovatsiyalar nazariyasi ta'lim tizimidagi innovatsion faoliyat, yangilik va bu jarayonlar sodir bo'ladigan innovatsion muhit bilan tavsiflangan ixtirochilik jarayonini o'z ichiga oladi.

Innovatsion jarayonlar uchta asosiy mezon orqali baholanadi: ijtimoiy-iqtisodiy, psixologik va tashkiliy-tartibga solish. Bu omillar ixtirochilik jarayoniga to'sqinlik qiladigan yoki rag'batlantiradigan umumiy iqlim va sharoitlarni belgilaydi. Bundan tashqari, innovatsiya jarayoni o'z-o'zidan emas, ataylab boshqariladi. Innovatsiyalarni integratsiyalashuvi menejmentning juda muhim yangi funksiyasidir. Innovatsion faoliyat – faqat ma'lum bir ta'lim darajasida innovatsion jarayonni osonlashtirish usullarini tizimli ravishda amalga oshirishdir.

Ta'limdagi innovatsiyalar yangi tushunchalar va tamoyillarni xayoliy o'rganish sifatida namoyon bo'ladi. Ular muayyan holatlarda ularni moslashtirish va amalga oshirish uchun zarur shartlarni o'z ichiga olgan standart loyihalarga aylanadi. Faoliyat turlariga asoslangan ta'lim, ta'minot va ma'muriy innovatsiyalar mavjud. Innovatsion hodisalarning ikkita toifasi mavjud: pedagogik innovatsiyalar nazariyasi (ta'lim tizimi ichidagi innovatsiyalar) va innovatsion ta'lim.

Pedagogik innovatsiyalar nazariyasi ta'lim tizimini yoki uning tarkibiy qismlarini qayta tashkil etish va o'zgartirishga, jumladan, yangi huquqiy asoslarni, tuzilmalarni, modellarni, o'rganish paradigmalarni va integrativ aloqalarni shakllantirishga taalluqlidir. Aksincha, innovatsion ta'lim – ta'lim jarayoni doirasida qasddan, maqsadga yo'naltirilgan va ilmiy asoslangan sa'y-harakatlar natijasida yuzaga keladigan bilimlarni o'zlashtirishning o'ziga xos usuli sifatida tavsiflanadi.

Hozirgi vaqtda innovatsion ta'lim qo'llab-quvvatlovchi ta'limni almashtirmoqda. Ta'lim tizimi jamiyatning yanada ilg'or rivojlanish bosqichiga ko'tarilishi va ta'limning o'zgartirilgan maqsadlariga javob sifatida qaraladi. Innovatsion ta'lim – bu mavjud madaniy va ijtimoiy muhitda transformativ o'zgarishlarni rag'batlantiradigan jarayon. U har bir shaxs va umuman jamiyat oldida yuzaga keladigan muammoli vaziyatlarga faol munosabat sifatida ishlaydi. Bu nafaqat "o'rganuvchi shaxs", balki "harakat qiluvchi shaxs"ni ham tayyorlashga chaqiriladi. Bundan tashqari, innovatsion jarayonda ta'limni qo'llab-quvvatlashning barcha elementlari mavjud. Yagona qiyinchilik – reproduktiv va samarali, faol va ijodiy komponentlar o'rtasidagi nisbatni aniqlash.

O'rganish muammosini tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, zamonaviy davrda innovatsion o'zgarishlar quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilmoqda: ta'limning yangi mazmunini rivojlantirish; yangi ta'lim texnologiyalarini ishlab chiqish va qo'llash; yangi dasturlarni o'rganish usullari, usullari va vositalarini qo'llash; o'quv jarayonida shaxsning o'zini o'zi aniqlash uchun sharoit yaratish; o'qituvchilarda ham, talabalarda ham faoliyat turi va fikrlash uslubini o'zgartirish, ularning munosabatlarini o'zgartirish, ijodiy innovatsion jamoalarni yaratish va rivojlantirish (kafedralarda, fakultetlarda va talabalar guruhlarida).

Innovatsion ta'lim – bu ta'lim doirasida kashfiyot, tadqiqotga yo'naltirilgan, o'quv o'yinlari, modellashtirish va boshqa turli xil tadbirlarni ishlab chiqish va qo'llashni o'z ichiga olgan ijodiy ish. Ta'lim masalalarini hal etish asosan pedagoglarni kasbiy tayyorlashdan boshlanadi. Binobarin, bo'lajak maktab va kollej o'qituvchilarining ta'lim-tarbiyasi nafaqat ular tanlagan fan bo'yicha fundamental bilimlarga, balki axborot savodxonligini qamrab olgan umumiy madaniyatga ham asoslanishi zarur. Zamonaviy o'qituvchi o'zi uchun mo'ljallangan fan bo'yicha dars berish qobiliyatiga ega bo'lishi va bir vaqtning o'zida innovatsion texnologiyalar va ulardan ma'lum bir ta'lim sohasida ijodiy foydalanish qobiliyatini namoyish qilishi kerak.

Bunday sharoitda maqsad – nafaqat yangi texnologiyalarni biladigan pedagog, balki tadqiqotchi, innovator va eksperimentator; ijodiy izlanishga, tarixiy pedagogik merosni tanqidiy baholashga, zamonaviy jamiyat va axborot texnologiyalarining uzluksiz evolyutsiyasiga moslasha oladigan shaxsni tarbiyalashdan iborat. Pedagoglarni zamonaviy texnologiyalar bo'yicha ilg'or tayyorgarlikni o'z ichiga olgan innovatsion tashabbuslar uchun jihozlash, ularni innovatsion amaliyotlarga jalb qilish va zamonaviy jamiyat talablariga moslashishga tayyorligini oshirish juda muhimdir.

Biz yangi texnologiyalarni qo'llash sohasidagi innovatsion faoliyatni ta'lim jarayonlari va o'quv dasturlarini tashkil etishda tegishli innovatsiyalarni kiritish, masalan, universitetlar va innovatsion ta'lim muassasalari (gimnaziyalar, litseyalar, tajriba maydonlari va boshqalar) uchun dasturlarni ishlab chiqish sifatida belgilaymiz. Bu borada innovatsion ta'lim muassasalari, jumladan, yangi tipdagi maktablar, maktabgacha va maktabdan tashqari ta'lim muassasalari, pedagogik resurslarni o'qitish va qayta tayyorlash markazlari faol ishtirok etmoqda.

Binobarin, ularning faoliyati quyidagi xususiyatlarni o'z ichiga oladi: ular odatdagi maktab ta'limidan farqli ravishda bolaning hayotini tashkil etishning muqobil modelini shakllantiradilar; ular o'z-o'zini anglash, o'z-o'zini tartibga solish, o'z-o'zini tarbiyalash va o'z-o'zini aniqlash uchun ko'nikma va vositalarni egallashga yo'naltirilgan, an'anaviy yondashuvlardan tubdan farq qiluvchi ta'lim mazmunini yaratadi; ular o'qituvchi rolining qayta belgilangan doirasini o'rganadilar, o'qituvchining ijodiy fazilatlarini va o'z ishining mazmuni hamda natijalari uchun shaxsiy javobgarligini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion vosita va usullarni tasdiqlaydilar.

Bundan tashqari, innovatsion ta'limni, birinchidan, ilmiy va madaniy tadqiqotlar bilimlaridan foydalanadigan ataylab ishlab chiqilgan o'quv jarayoni sifatida ko'rish mumkin; ikkinchidan, kelajakni shakllantiradigan va shaxslarni ushbu kelajakni amalga oshirishga tayyorlaydigan shaxsiy rivojlanish uchun tizimli ravishda tashkil etilgan kontekst sifatida (boshqacha aytganda, bu "ertangi kunni o'rganish").

G.K. Selevko va V.S. Kukushkina tomonidan taklif qilingan zamonaviy ta'lim texnologiyalarini tasniflash va tizimlashtirish tahlili, boshqa ishlarni qiyosiy tekshirish bilan bir qatorda, ushbu texnologiyalarni tasniflash parametrlari ularni o'zlashtirish darajasi, falsafiy asoslari, birlamchi rivojlanish omili bo'yicha farqlovchi xususiyatlarni o'z ichiga olganligini aniqladi; shaxsiy tuzilmalarga, mazmun tabiatiga va tartibga solish turiga yo'naltirilganlik; tashkiliy shakllar va bolaga yondashuvlar, ustun usullar, modernizatsiya traektoriyalari va talabalar toifalari.

Har qanday ta'lim texnologiyasi asosidagi paradigma o'zining asosiy farqlovchi xususiyatlarini didaktik va diagnostik rollarda, shuningdek, tashkiliy va uslubiy usullarda o'z ichiga oladi. Bu o'quv jarayonini ushbu texnologiya talablariga mos ravishda tuzish va amalga oshirish uchun turli bayonotlar va tamoyillarni o'z ichiga oladi. Odatda, asosiy paradigma an'anaviy tizimdan pedagogik texnologiyaga o'tishning afzalliklarini ham ta'kidlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi sifatida nazariy tahlil usuli tanlandi. Ma'lumotlar ilmiy maqolalar, ta'limiy platformalar va ilgari chop etilgan statistik hisobotlar asosida yig'ildi. Olingan ma'lumotlar taqqoslama tahlil, kontent tahlili va mantiqiy umumlashtirish orqali tahlil qilindi. Yondashuvlar innovatsion texnologiyalar samaradorligini baholashga yo'naltirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Shaxsning tuzilishiga yo'naltirilganligi asosida bir necha turdagi texnologiyalar mavjud: axborot texnologiyalari (aniq fanlar bo'yicha bilim, qobiliyat va ko'nikmalarni rivojlantirish), operatsion texnologiyalar (kognitiv harakat usullarini kuchaytirish), hissiy-ijodiy va hissiy-axloqiy texnologiyalar (estetik va axloqiy hissiyotlarni tarbiyalash), o'z-o'zini rivojlantirish texnologiyalari (shaxs ichida o'zini o'zi tartibga solish mexanizmlarini rag'batlantirish), evristik texnologiyalar (ijodiy ko'nikmalarni tarbiyalash) va amaliy texnologiyalar (amaliy faoliyat sohaslarini rivojlantirish).

Tarkib va tuzilma quyidagi texnologiyalarni o'z ichiga oladi: ta'lim va ustozlik, fuqarolik va diniy, umumiy ta'lim va kasbiy yo'naltirilgan, gumanitar va texnokratik, turli sohalarga oid, shuningdek, monotexnologiyalar, kompleks (politeknologiyalar) va integratsiyalashgan texnologiyalar.

Mono-texnologiyalarda ta'lim va murabbiylik jarayonlari yagona, ustuvor tushuncha, printsip yoki paradigmaga asoslanadi, murakkab texnologiyalar esa turli xil mono-texnologiyalarning aspektlarini o'z ichiga oladi. Boshqa texnologiyalarga ko'proq kiritilgan va katalizator hamda faollashtiruvchi sifatida xizmat qiladigan texnologiyalar esa integratsiyalashgan texnologiyalar deb ataladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Innovatsion ta'lim texnologiyalari o'quvchilarning uslubiy tayyorgarligini oshirishga sezilarli hissa qo'shadi. Zamonaviy texnologiyalar o'quv jarayonini yaxshilaydi, uni yanada samarali va qiziqarli qiladi, shu bilan birga talabalarni kelajakdagi kasbiy faoliyatlari uchun yetarli darajada jihozlaydi. Binobarin, pedagogik jarayonga innovatsion metodologiyalarni joriy etish zamonaviy ta'lim tizimida ustuvor vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Decision PQ-2909 of the President of the Republic of Uzbekistan dated April 20, 2017 – "On measures to further develop the higher education system".
2. Karimov I.A. A perfect generation is the foundation of Uzbekistan's development. – T.: "Sharq", 1998. – p. 41.
3. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. Innovative pedagogical technologies in education and upbringing. – T.: "Sparks of Literature", 2017. – p. 14.

4. Stukalenko N.M., Zhakhina B.B., Kukubaeva A.K., Smagulov N.K., Kazhibaeva G.K. (2016). Studying innovation technologies in modern education. International Journal of Environmental and Science Education, 11(14), 6612–6617.
5. Rustamovna A.D. Technology of Teaching Languages // JournalNX. – 2020. – С. 180–183.
6. Алаудинова Д. Theoretical Approach of Oral Communication Competency // Общество и инновации. – 2022. – Т. 3. – № 3/5. – С. 147–151.
7. Shoy Nazarova V.K., Ruziev H.B. Teaching English to Young Learners // Иностранные языки в Узбекистане. – 2019. – № 3. – С. [sahifa raqami ko'rsatilmagan].

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
